

ELINTARVIKELAIN KOKONAISUUDISTUS

Kuulemistilaisuus 4.5.2018

MMM, Helsinki

elintarvikelain kokonaisuudistus 1/2

- ❑ tarkastellaan lakia **kokonaisuutena**
  - arvioidaan myös elintarvikelain nojalla annetut keskeiset **asetukset**
- ❑ otetaan huomioon Ruokaviraston muodostamisen (2019) ja maakuntauudistuksen (2020) vaikutukset
- ❑ EU-lainsäädännön asettamat puitteet
  - erityisesti uuden valvonta-asetuksen (EU) 2017/625 vaikutukset
- ❑ vaikutusten arviointi
  - yrityksiin kohdistuvien vaikutusten arviointi osana TEM:n vetämää yksi yhdestä –pilottihanketta → laskuri

elintarvikelain kokonaisuudistus 2/2

- ❑ webropol-kysely 2014: vastaako elintarvikelain sääntely 2010-luvun ja tulevaisuuden toimintaympäristön haasteisiin
- ❑ MMM: lainsäädäntöhanke 4/2016 elintarvikelain uudistamiseksi
- ❑ valmistellaan virkatyönä
  - viranomaisten kanssa tiiviissä yhteistyössä; sidosryhmiä kuullaan aina tarvittaessa
- ❑ neljä kuulemistilaisuutta 27.4.-4.5.2016 teemoittain
- ❑ laaja keskustelutilaisuus 9.5.2017
- ❑ kuulemistilaisuus 9.2.2018, 4.5.2018
- ❑ lausuntokierrokselle [kesällä 2018] → EK [loppusyyskyy 2018]
- ❑ uusi elintarvikelaki voimaan [1.1.2020]

Kansallisten hygienia-asetusten uudistus

- voimaan yhtä aikaa elintarvikelain kanssa (1.1.2020)
- tavoitteena yksinkertaistaa lainsäädäntöä, taustalla norminpurku
- perustana EU-asetukset (EY) N:o 852/2004, 853/2004, (EU) 2017/625

- kansallisia hygienia-asetuksia jatkossa kolme:
  1. MMM:n elintarvikehygienia-asetus (MMM:t 1368/2011, 1367/2011, 795/2014, 699/2013, VNa 1258/2011, osin MMMa 6/EEO/2012 ja VNa 420/2011)
  2. MMM:n elintarvikevalvonta-asetus (MMMa 590/2014, osin VNa 420/2011 ja MMMa 6/EEO/2012)
  3. MMM:n zoonoosiasetus (MMM:t 10/EEO/2007, 24/EEO/2006, 7/EEO/2009, 134/2012, osin MMMa:t 590/2014 ja 699/2013?)

riskiperusteisuus 1/3

elintarviketurvallisuuteen liittyvä EU-lainsäädäntö

- ❑ tuotteita koskevassa lainsäädännössä joustavuutta vähemmän
- ❑ olosuhteita koskevassa **hygienialainsäädännössä** joustavuus mukana monessa eri muodossa
  - poikkeukset / vapautukset – mukautukset - soveltamisalan ulkopuolelle jättäminen
  - **852/2004 art. 2.3**
    - tämän asetuksen liitteissä ilmaisuilla ”tarvittaessa”, ”tarpeen mukaan”, ”asianmukainen” ja ”riittävä” tarkoitetaan tämän asetuksen **tavoitteiden saavuttamisen** kannalta tarpeellista, aiheellista, asianmukaista tai riittävää

riskiperusteisuus 2/3

- erilaiset ja erikokoiset toimijat
- perinteisesti pidetty huolta säädöksenmukaisuudesta, laatujärjestelmiä yms.
- valvontaresurssit – mihin käytetään?
- kohdennetaan valvontaa sinne missä sitä eniten tarvitaan

riskiperusteisuus 3/3

valvonta-asetus (EU) 652/2017 art. 9.1

- ❑ Toimivaltaisten viranomaisten on suoritettava virallista valvontaa kaikkien toimijoiden osalta säännöllisesti, **riskiperusteisesti** ja sopivalla tiheydellä ottaen huomioon
  - a) tunnistetut riskit...

EL 1.2 §

- ❑ Elintarvikemääräysten velvoitteita toimeenpantaessa ja niiden noudattamista valvottaessa on otettava huomioon toiminnan luonne ja laajuus sekä toimintaan liittyvät muut elintarviketurvallisuuteen ja kuluttajansuojaan vaikuttavat seikat, ellei laissa tai sen nojalla toisin säädetä.

elintarvikevalvonta 1/5

- ❑ perinteisesti valvottu elintarvikehuoneistoja ja laitoksia
- ❑ kaupankäynnin uudet muodot lisääntyneet
  - etämyynti, verkkokauppa, liikkuvat toimijat yms.
  - perinteistä huoneistoa ei enää välttämättä ole

näkökulman muutos

fokus huoneistosta toimintaan

 mmm.fi
ruokaa ja luonnonvaroja

elintarvikevalvonta 2/5

4.2(6) §: elintarviketoiminta

- esim. 10 ja 11 §: elintarviketoiminta rekisteröidyssä ja hyväksytyssä elintarvikehuoneistossa

4.2(4) §: valvontakohde

- paikka, jossa harjoitetaan tai jossa on perusteltua syytä epäillä harjoitettavan elintarviketoimintaa tai elintarvikekontaktimateriaalitoimintaa tai jossa säilytetään elintarvikemääräysten noudattamisen kannalta merkityksellisiä tietoja

etämyynnin valvonta

- 39.2 § näytteenotto tunnistautumatta
- 60 § internetsivuston sulkeminen

elintarvikevalvonta 3/5

lihantarkastus

- ❑ **EL 23.2(2) §:** Ruokavirasto huolehtii elintarvikevalvonnasta teurastamoissa, riistan käsittelylaitoksissa ja niiden yhteydessä olevissa leikkaamoissa
  - elintarvikevalvontaan sisältyy myös lihantarkastus
- ❑ **EL 23.2(3) §:** Ruokavirasto huolehtii tarvittaessa ante mortem – tarkastuksesta alkutuotantopaikalla
- ❑ **EL 23.2(4) §:** Ruokavirasto valtuuttaa tarvittaessa muun kuin Ruokaviraston tai maakunnan palveluksessa olevan eläinlääkärin tekemään ante mortem –tarkastuksen alkutuotantopaikalla

elintarvikevalvonta 4/5

kotirauha

- ❑ kotirauhan suoja perinteisesti vahva ja perustuslain suojaama

- ❑ valvonta-asetuksen (EU) 2017/625 art. 5.1(h) vaatimukset
  - Toimivaltaisilla viranomaisilla on oltava käytössään oikeudelliset menettelyt, joilla varmistetaan, että henkilöstöllä on pääsy toimijan tiloihin ja mahdollisuus tutustua näiden hallussaan pitämiin asiakirjoihin, jotta se voi suorittaa tehtävänsä asian mukaisesti

elintarvikevalvonta 5/5

kotirauha

- ❑ EL 38.2 § Tarkastus- ja läsnäolo-oikeus
  - Valvontakohteessa, joka sijaitsee **pysyväisluonteiseen asumiseen käytetyissä tiloissa**, tarkastus voidaan tehdä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2017/625 artiklassa 9 - 15 viralliselle valvonnalle asetettujen vaatimusten toteuttamiseksi, **jos tarkastuksen tekeminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi**. Tarkastuksen saa tehdä ainoastaan valvontaviranomainen.
- ❑ perusoikeuksien rajoitusedellytykset
  - lailla säätäminen, tarkkarajaisuus, delegointikielto, välttämättömyys, hyväksyttävyyys, painava yhteiskunnallinen tarve

valvontatietojen julkistaminen - Oiva

EL 16 §

- ❑ suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan piirissä olevan elintarvikealan toimijan on julkistettava viimeisin Oiva-raportti
  - velvollisuus julkistaa valvontatietoja **ei** koske
    - alkutuotannon toimijat, yksityistaloudessa sijaitsevat rekisteröidyt elintarvikehuoneistot, alkoholijuomien valmistus- ja varastointipaikat ja alkoholijuomamyymälät
- ❑ elintarvikealan **toimijalla on oikeus saada** toimivaltaiselta viranomaiselta harjoittamansa elintarviketoiminnan **uusintatarkastus**

elintarvikehygieeninen osaaminen

EL 19 ja 20 §

- Ruokavirasto voi tarvittaessa myöntää hygieniapassin samoin perustein kuin hygieniapassitestaaja
- Ruokavirasto voi antaa tarkempia määräyksiä
  - hygieniapassitestin järjestämisestä, testissä käytettävistä kielistä, testin hyväksyttävän suorittamisen arvioinnista
  - hygieniapassista ja sen myöntämisestä
  - hygieniapassin myöntämiseen liittyvien **asiakirjojen säilyttämisestä**

EL 82 §

- Ruokavirasto pitää valtakunnallista rekisteriä hygieniapassitestaajista sekä hygieniapassin suorittaneista henkilöistä

hallinnolliset pakkokeinot

EL 52 - 66 §

kielto (53 §)

- elintarvike, siitä annettavat tiedot, alkutuotantopaikka tai elintarvikehuoneisto tai niissä harjoittava toiminta aiheuttavat tai niiden voidaan perustellusta syystä epäillä aiheuttavan **vakavaa terveysvaaraa**

haltuunotto (55 §)

- elintarvike tai elintarvikekontaktimateriaali aiheuttaa **välitöntä terveysvaaraa**

elintarvike- tai kontaktimateriaalitoiminnan keskeyttäminen tai lopettaminen rekisteröidyssä elintarvikehuoneistossa tai toimipaikassa (58 §)

- elintarvike- tai kontaktimateriaalialan toimija ei ole enää 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla luotettava ja laiminlyönti on luonteeltaan olennainen ja vakava

velvoitteidenhoitoselvitys

- ❑ elintarvike- ja kontaktimateriaalialan toimijan **luotettavuus** (7 §)
  - valvontaviranomaiselle laillinen peruste selvittää, ovatko toimijat hoitaneet julkisoikeudelliset velvoitteensa
  - edellytys olisi harkinnanvarainen
- ❑ tiedonsaantioikeus (40.2 §)
  - julkisoikeudellisten velvoitteiden hoitamisesta
- ❑ viranomaisen oikeus oma-aloitteisesti luovuttaa tietoja (41 §)
  - tehokkaan tiedonvaihdon mahdollistaminen viranomaisten välillä
- ❑ elintarvikehuoneiston hyväksymisen peruuttaminen (57.2 §)
- ❑ elintarvike- tai kontaktimateriaalitoiminnan keskeyttäminen tai lopettaminen rekisteröidyssä elintarvikehuoneistossa tai toimipaikassa (58 §)

valvontamaksut

valvonta-asetus (EU) 2017/625 art. 78 – 85

- pakolliset maksut, muut maksut
- kustannukset
- maksujen laskentaperusteet
  - valvontamaksujen perusteena joko **kokonaiskustannukset** (tiettyinä ajanjaksona tehdyt kaikki valvonnat) TAI **yksittäinen valvontatoimi**
  - jos valvontamaksut peritään kaikilta toimijoilta riippumatta siitä, ovatko valvonnan kohteena ao. ajanjaksolla, maksut määriteltävä niin, että palkitsevat toimijoita, jotka toimivat hyvin

valvontamaksut 1/2

67 – 69 §

maakunnan suorittamasta elintarvikevalvonnasta perittävä vuosimaksu (68 §)

- ❑ maakunta perii vuosittaisen valvontamaksun suunnitelmallisen elintarvikevalvonnan piirissä olevalta toimijalta, joka
  - harjoittaa elintarviketoimintaa 10 ja 11 § tarkoittamassa elintarvikehuoneissa tai elintarvikekontaktimateriaalitoimintaa 13 §:n tarkoittamalla tavalla
- ❑ vuosimaksun suuruus **riskiperusteisen valvontatarpeen mukaan**
  - valvontamaksu peritään kalenterivuoden lopussa
  - valvontamaksuista säädetään elintarvikelain **liitteessä**

valvontamaksut 2/2

67 – 69 §

maakunnan suorittamasta elintarvikevalvonnasta perittävät muut maksut (69 §)

- ❑ vuosimaksun lisäksi maakunnan hyväksymän taksan mukainen maksu
  - muu kuin valvontasuunnitelmaan sisältyvä tarkastus, näytteenotto ja näytteen tutkiminen
  - elintarvikealan toimijan pyynnöstä tehty uusintatarkastus
  - kehotuksen ja elintarvikemääräysten noudattamatta jättämiseen perustuvien valvontatoimenpiteiden valvomiseksi tehtävät tarkastukset
  - EU:n ulkopuolelle elintarvikkeita vievien elintarvikealan toimijoiden valvonta
- ❑ vuosimaksun sijasta
  - maksu elintarvikevalvonnasta poroteurastamoissa ja niiden yhteydessä toimivissa elintarvikehuoneistoissa tai teurastamoissa ja riistan käsittelylaitoksissa ja niiden yhteydessä olevissa leikkaamoissa

Vähäriskisten (RL 1-4) vuosimaksuja

Kaava: 200 € + riskikerroin ×100 €

Riski-luokka	Tyypillisiä kohteita	Tarkastuksia vuodessa (ohjeesta)	Valvontatunnit, keskiarvo (ohjeesta)	Kohteiden lkm (VASU)	Tuleva valvontamaksu ¹ € / vuosi	Nykyinen valvontamaksu € / vuosi	Tuleva maksukertymä € / vuosi	Nykyinen maksukertymä € / vuosi
1	Heterogeeninen ryhmä; Ei helposti pilaantuvien käsittelyriskiä; R-kioski, pieni pizzeria tai kahvila, laatikkokauppa, pieni valmistaja, kuljetus...	0,35	0,53	20640	253	224 € / käynti (75 € / v)	5221920	
2	Heterogeenien ryhmä; suurtalouskeittiöt < 500 annosta jos helposti pilaantuvan käsittelyä, >2000 annosta, jos ei-helposti pilaantuvien käsittelyä; K-supermarket, pieni suurtalous tai ravintola, leipomo...	0,5	1,25	11214	325	224 € / käynti (112 € / v)	3644550	
3	Elint. valmistusta, pieni lihalaitos; City-market, Prisma, jossa omaa valmistusta, ravintoloita (Amarillo, Chico's)	1	2,5	6894	450	224 € / käynti (224 € / v)	3102300	
4	Laitoksia >10000 kg, ravintoloita (Scandic, Grand Marina, Hilton), hypermarket, jossa erittäin helposti pilaantuvien käsittelyä	2	5	1472	700	ilj: 224 € / käynti (448 € / v) hyy: 335 € / käynti (670 € / v)	1030400	

 mmm.fi
ruokaa ja luonnonvaroja

Korkeariskisten (RL 5-9) vuosimaksuja

Kaava: 200 € + riskikerroin ×100 €

5	Valmistuslaitoksia (Fazer-makeistehdas), kalalaitoksia, isoja keittiöitä ja leipomoita	3	10,5	146	1250	335 € / käynti (670 € / v)	182500	
6	Kala-, liha-, maitolaitoksia (HK-Scan, Valio)	4	14	209	1600		334400	
7	Kala-, liha-, maitoalan laitoksia (Atria)	6	21	130	2300		299000	
8	Kala-, liha-, maito (Snellman, Atria chick)	8	28	48	3000	335 € / käynti (2680 €/v)	144000	
9	Liha-ala	10	35	15	3700		55500	
10		12	42	0	4400		0	
99 ²	Pääsääntöisesti näissä myynnin kohteita noin 700, tarjoilun kohteita noin 9200 ja varastointia noin 300. Sijoittuvat siis riskiluokasteikolla 1-5 luokkiin.	-	-	10487	665,5 ³		6979099	
Yhteensä		-	-	51.255			20.993.669	

mmm.fi
 ruokaa ja luonnonvaroja

tasapaino **vaikuttavuus** riskiperusteisuus
ELINTÄRVIKETURVALLISUUS joustavuus
yhdenmukaisuus **työnjako** sisämarkkinat
hygieniapassi **omavalvonta** hallintajärjestelmä
vienti valvontamaksut

Kiitos!

Lisätietoja:

sebastian.hielm@mmm.fi

anne.haikonen@mmm.fi

hannu.miettinen@mmm.fi

anna-maija.gronlund@mmm.fi

maaria.hackzell@mmm.fi

 mmm.fi
ruokaa ja luonnonvaroja

